

Public notaries in medieval Catalonia: some considerations¹

Daniel Piñol-Alabart
(Universitat de Barcelona-Ircvm)
ORCID: 0000-0001-6352-9348

Date of receipt: ----

Date of acceptance: ---

4. Bibliography

- Altisent, Agustí (1993) *Diplomatari de Santa Maria de Poblet. I*, 960-1177. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Amelotti, Mario - Costamagna, Giorgio (1975) *Alle origini del Notariato Italiano*. Roma: Consiglio Nazionale del Notariato.
- Aragó, Antoni M. (1978) 'Concessions reials del dret de notaria a parròquies i monestirs catalans(segles XII i XIII)', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, VI, pp. 1-19.
- Arnall, M. Josepa - Baiges, Ignasi. J. (1999) 'Estudi paleogràfic i diplomàtic', in *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona. De Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 63-82.
- (2010) 'Aspectes paleogràfics i diplomàtics', in *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona. De Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 11-66.
- Azevedo Santos, M. José (1988) 'Os clérigos-notários em Portugal (séculos XI-XII)', in *Actas del II Congreso Hispánico de Latín Medieval. I*, León: Servicio de Publicaciones de la Universidad de León, pp. 25-37.
- Baiges i Jardí, Ignasi J. (1994) 'El notariat català: origen i evolució', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 131-166.

¹ This article is part of the research activities of the project SCRIBA (Recercaixa-2016) and the project PID2019-105072GB-I00, of the Ministry of Science and Innovation.

- (2011) 'Liber feudorum maior', 'Libri Antiquitatum Sedis Barchinonensis', 'Cartulario de Sant Cugat'. Tres ejemplos de cartularios barceloneses (siglos XII-XIII)', in Rodríguez Díaz, Elena E. - García Martínez, Antonio Claret (coords.) *La escritura de la memoria: los cartularios*. Huelva: Universidad de Huelva, pp. 73-110.
- (2021) (ed.) *Manual de Siurana (1229-1239)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- Bensch, Stephen (2007) 'Un notariat baronial: notaris i pràctiques documentals en e comtat d'Empúries al segle XIII', in *Documentació notarial i arxius. Els fons notariais com a eina per a la recerca històrica*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, pp. 123-133.
- Bono, José (1979) *Historia del Derecho Notarial Español, I.1: Introducción y Fuentes*. Madrid: Junta de Decanos de los Colegios Notariales de España.
- (1984) *Historia del Derecho Notarial Español, I.2: Literatura e Instituciones*. Madrid: Junta de Decanos de los Colegios Notariales de España.
- Carreras Candi, Francesc (1906) 'Desenrotllament de la institució notarial a Catalunya en lo segle XIII', *Miscelànea històrica catalana*, II, p. 323-330.
- Cencetti, Giorgio (1966) 'Dal tabellone romano al notaio altomedievale', in *il notariato veronese attraverso i secoli*. Verona: Collegio Notarile di Verona, pp. XIX-XXIX.
- Chiaudano, Mario - Moresco, Mattia (ed.) (1935) *Il cartolario di Giovanni Scriba*. Roma: Istituto Storico Italiano per il Medioevo.
- Comuzzi, Elizabeth (2020) *Economic and Demographic change through Notarial Sources: The Example of Puigcerdà 1260-1360*. Unpublished doctoral thesis. Los Angeles: University of California.
- Conde, Rafael (1994) 'El pas de l'escrivà al notari', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 439-462.
- (1988) 'La titularidad de las notarías parroquiales catalanas desde Pedro II (III) el Grande a Jaime II: Del proyecto de Besalú (1281) a la Pragmática de 1302', in *Estudis sobre la Història de la institució notarial a Catalunya en honor de Raimon Noguera*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 31-42.
- (1986): 'Unas ordenanzas sobre las notarías leridanas del 1281', *Ilerda*, 47, pp. 375-378.
- Conde, Rafael - Gimeno, Francisco M. (1989) 'Notarías y escribanías de concesión real en la Corona de Aragón (s. XIII)' in *Notariado público y*

- documento privado: de los orígenes al siglo XIV*. Valencia: Generalitat Valenciana, pp. 281-329.
- Cortiella Odena, Francesc (1984) *Una ciutat catalana a darreries de l'Edat Mitjana, Tarragona*. Tarragona: Institut d'estudis tarraconenses Ramon Berenguer IV.
- Cruz i Rodríguez, Joan (1994) 'Notaris i escrivans a Igualada. Una aproximació a la seva història', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 549-557.
- Cunha, María Cristina (2019): 'Do "scriba"' monástico ao "publicus tabellio": algumas reflexões a propósito de um caso português', in Pardo, María Luisa (coord.) *Iglesia y Escritura en Castilla. Siglos XII-XVII*. Sevilla: Ed. Universidad de Sevilla, pp. 93-103.
- Del Treppo, Mario (1976) *Els mercaders catalans i l'expansió de la Corona catalanoaragonesa al segle XV*. Barcelona: Ed. Curial.
- Durán Cañameras, Félix (1955) 'Notas para la Historia del notariado catalán', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, III, pp. 71-214.
- Fernández, Josep - Günzberg, Jordi - Hernando, Josep (1992) *Liber examinationes notariorum civitatis Barchinone (1348-1386)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- Ferrer Mallol, M. Teresa (1974) 'La redacció de l'instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, IV, pp. 29-192.
- (1977) 'Notariat laic contra notariat eclesiàstic. Un episodi de la pugna entre ambdós a Girona (1374-1380)', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, V, pp. 19-34.
- (1995) 'L'expansió d'una regalia al començament del segle XIV: el notariat reial', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, XIII, pp. 55-73.
- (2000) 'L'instrument notarial (segles XI-XV)', in *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 29-88.
- García, Arcadi (1968-1971) 'El 'Corpus Iuris Civilis' en els documents dels segles XII-XIV', *Ausa*, 62(6), pp. 89-102.
- (1994) 'Precedents, origen i evolució dels col·legis notarians', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 167-187.
- (2000) 'Origen de la fe pública del document notarial', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 491-501.

- García, Honorio (1947a) 'Reflexiones sobre la manera de investigar la Historia del Notariado', *La Notaría*, LXXXII, pp. 383-390.
- (1947b) 'El notariado de Vich durante la Edad Media. Contribución al estudio histórico del notariado español'. Barcelona: Colegio Notarial de Barcelona, (separata de *La Notaría*), pp.1-48.
- Gimeno Blay, Francisco M. - Trenchs Ódena, José (1992), 'La escritura medieval de la Corona de Aragón (1137-1474)', *Anuario de estudios medievales*, 21, pp. 493-512.
- Ginebra i Molins, Rafel (1995) 'ACF-1 (1230-1233). El primer volum de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, XIII, pp. 11-45
- (1998) *El manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- (2000) 'Les escrivanies eclesiàstiques a Catalunya', in *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 29-160.
- (2001) 'Un fragment de llibre notarial de 1221 a l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic', *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, XIX, pp. 7-22.
- Gironella i Granés, Josep M. (2019) *Viure en una parròquia catalana baixmedieval. Pedret i Marzà (1285-1348)*. Marzà: Ajuntament de Marzà.
- Giuliano, M. Luisa (1931) *Cultura e attività calligrafica nel secolo XII a Verona*. Firenze: Leo Olschki.
- Gros, Miquel dels S. (1991) 'Els textos d'ensenyament en l'escola catedralícia de Vic al segle XI', in *Symposium internacional sobre els orígens de Catalunya (segles VIII-XI)*. Barcelona: Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, II, pp. 19-26.
- (1996) 'El "Liber Consuetudinum Vicensis ecclesie" del canonge Andreu Salmúnia', *Miscel·lània litúrgica catalana*, 7, pp. 175-294.
- Günzberg, Jordi (2005) 'Els col·legis notarians a Catalunya (ss. XIV-XX)', *Ius Fugit. Revista de Estudios Histórico-Jurídicos de la Corona de Aragón*, 12, pp. 11-58.
- Jordà i Fernández, Antoni (1983) *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona: Fundació Noguera.

- Juncosa Bonet, Eduard (2015) *Estructura y dinámicas de poder en el señorío de Tarragona. Creación y evolución de un dominio compartido (ca. 1118-1462)*. Barcelona: CSIC - I. Milà i Fontanals.
- Junyent, Eduard (1974) 'Le "Scriptorium" de la Cathédrale de Vich', *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxà*, 5, pp. 65-69.
- Laffont, Jean-L. (1991) 'Introduction. Problèmes et enjeux de l'analyse historique de l'activité notariale', in *Problèmes et méthodes d'analyse historique de l'activité notariale (XVe.XIXe siècles)*. Toulouse: PUM, pp. 17-28.
- Llobet Portella, Josep M. (2005) 'Dades documentals sobre el col·legi de Notaris de Cervera (1338-1785)', *Ius Fugit. Revista de Estudios Histórico-Jurídicos de la Corona de Aragón*, 12, pp. 147-189.
- 'Manual d'Alcover (1228-1229)' (1989) in *De scriptis notariorum* Barcelona: Universitat de Barcelona (*Rubrica. Palæografica et Diplomatica Studia*, III), pp. 161-294.
- Marquès, Josep M. (1995) *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona: Fundació Noguera.
- Nicolini, Ugo (1970) 'Per una storia del notariato italiano', introduction to Costamaga, Giorgio *Il notaio a Genova tra prestigio e potere*. Roma: Consiglio Nazionale del Notariato, pp. IX-XVIII.
- Noguera de Guzmán, Raimundo (1948) 'Las actas de Deliberaciones de los Colegios de Notarios de Barcelona', *Estudis Històrics i Douments dels Arxius de Protocols*, I, pp. 41-64.
- Pagarolas Sabaté, Laureà (2007) *Los archivos notariales. Qué son y cómo se tratan*. Gijón: Editorial Trea.
- Pascual Martínez, Lope (1983) 'El notariado en la Baja Edad Media: Escribas y Documentos (Cataluña, Valencia y Mallorca)', *Miscelánea Medieval Murciana*, 10, pp. 192-219.
- Petrucchi, Armando (1958) *Notarii. Documenti per la storia del notariato italiano*. Milano: Giuffrè.
- Piñol-Alabart, Daniel (2000) *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (s. XIII-XIV)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- (2015) 'La autoridad de los notarios: nominación y práctica. La Corona de Aragón', in Piñol-Alabart, Daniel (coord.) *La 'auctoritas' del notariado público: nominación y práctica*. Barcelona: Ed. Trialba, pp. 75-104.

- (2018) *Documentación y comercio. La actividad notarial en Catalunya en la Baja Edad Media*, in Cristina Mantegna - Olivier Poncet (Coords.) *Les documents du commerce et des marchands entre Moyen Âge et époque moderne (XIIe-XVIIe siècle)*. Roma: École Française de Rome, pp. 95-114.
- Pladevall, Antoni - Pagès, Montserrat (1984) 'L'escriptori de la catedral, la biblioteca i l'escola', in *Catalunya Romànica II: Osona*. Barcelona: Fundació Gran Enciclopèdia Catalana, pp. 50-56.
- Pons Guri, Josep M. (1993) 'De l'escrivent al notari i de la "charta" a l'instrument. Recepció dels usos notariais itàlics a Catalunya', *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 7, pp. 29-42.
- Santamaría, Victorino, (1917) *Estudios notariales. Contribución a la Historia del Notariado en Cataluña*. Barcelona: Imp. La Renaixença.
- Solé i Cot, Sebastià - Verdés i Pijoan, Pere (1994) 'L'aportació dels notaris a la societat catalana en els camps del dret, la història, la literatura i la política', in *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera, pp. 13-130.
- Soler i Sala, Maria (2016) 'Fires i mercats a Vilafranca i al Penedès medieval', in Arnabat, Ramon (coord.) *Fires i mercats a Vilafranca i al Penedès. Economia i sociabilitat*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs, pp. 11-34.
- Torras i Serra, Marc (1993) 'L'origen del notariat a la ciutat de Manresa (segles XII-XIII)', *Dovella*, 43, pp. 17-20.
- Trenchs Òdena, Josep (1983) 'Las escribanías catalano-aragonesas desde Ramón Berenguer IV a la minoría de Jaime I', in *Folia budapestina*. Zaragoza: Institución Fernano el Católico, pp. 47-86.
- Tréton, Rodrigue (2007) 'Preludi a la història del notariat públic a Perpinyà i el comtat de Rosselló (1180-1340)', *Afers*, 58, pp. 551-609.
- Zimmerman, Michel (2003) *Ecrire et lire en Catalogne (IXe-XIIIe siècle)*. I, Madrid: Casa de Velázquez.